

УДК 351.86:355.45

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-9385/2025-6-12>

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКОВОЇ ДОПОМОГИ НА СИСТЕМУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Тимчишин Андрій Михайлович,доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри військової підготовки

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ORCID ID: 0000-0002-9591-8273

Станецький Андрій Ігорович,полковник, кандидат технічних наук,
начальник кафедри військової підготовки

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ORCID ID: 0000-0001-7197-0029

У статті здійснено комплексний науково-правовий аналіз впливу міжнародної безпекової допомоги на функціонування та трансформацію системи національної безпеки України в умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації. Обґрунтовано, що міжнародна безпекова допомога в сучасних умовах перестала бути допоміжним зовнішнім чинником і набула системоутворювального значення, інтегрувавшись у внутрішню архітектуру національної безпеки держави.

Показано, що міжнародна безпекова допомога охоплює широкий спектр заходів – від постачання сучасних видів озброєнь і військової техніки до навчання персоналу, обміну розвідувальною інформацією, фінансової підтримки оборонного бюджету та консультативного супроводу реформ сектору безпеки і оборони. Доведено, що після 2022 року характер допомоги зазнав якісної трансформації – від обмеженої підтримки оборонного характеру до системного надання важких озброєнь, високотехнологічних систем, засобів протиповітряної оборони та участі партнерів у довгостроковому плануванні оборонних спроможностей України.

Особливу увагу приділено ролі НАТО та багатосторонніх координаційних механізмів у процесі інституціоналізації міжнародної допомоги, а також впливу цієї допомоги на реформування сектору безпеки, розвиток демократичного цивільного контролю, підвищення рівня сумісності Збройних Сил України зі структурами Альянсу та зміцнення системи належного врядування і протидії корупційним ризикам. Обґрунтовано, що міжнародна допомога стала важливим каталізатором розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу, сприяла формуванню механізмів спільного виробництва та інтеграції України до глобальних оборонно-промислових ланцюгів.

Водночас у статті проаналізовано основні ризики, пов'язані із залежністю від зовнішньої безпекової підтримки, зокрема політичну обумовленість допомоги, логістичні та операційні труднощі, психологічні й інформаційно-пропагандистські виклики. Зроблено висновок, що ефективність міжнародної безпекової допомоги безпосередньо залежить від здатності України трансформувати її з тимчасового компенсаторного ресурсу у чинник довгострокової самодостатності та стійкості системи національної безпеки.

Ключові слова: національна безпека України, міжнародна безпекова допомога, сектор безпеки і оборони, НАТО, обороноздатність, оборонно-промисловий комплекс, євроатлантична інтеграція, ризики підтримки.

Tymchyshyn A. M., Stanetskyi A. I. The impact of international security assistance on the national security system of Ukraine

The article provides a comprehensive scientific and legal analysis of the impact of international security assistance on the functioning and transformation of Ukraine's national security system under the conditions of the full-scale armed aggression of the Russian Federation. It is substantiated that, in the current circumstances, international security assistance has ceased to be a merely auxiliary external factor and has acquired a system-forming significance, becoming integrated into the internal architecture of the state's national security.

It is demonstrated that international security assistance encompasses a wide range of measures, including the supply of modern weapons and military equipment, personnel training, intelligence sharing, financial support for the defense budget, as well as advisory support for reforms in the security and defense sector. The study proves that after 2022 the nature of such assistance underwent a qualitative transformation – from limited, predominantly defensive support to the systematic provision of heavy weaponry, high-technology systems, air defense assets, and the involvement of partner states in the long-term planning of Ukraine's defense capabilities.

Particular attention is devoted to the role of NATO and multilateral coordination mechanisms in the process of institutionalizing international security assistance, as well as to the impact of this assistance on security sector reform, the development of democratic civilian control, the enhancement of interoperability between the Armed Forces of Ukraine and NATO structures, and the strengthening of good governance and anti-corruption safeguards. It is argued that international assistance has become a significant catalyst for the development of Ukraine's domestic defense industry, contributing to the establishment of joint production mechanisms and the integration of Ukraine into global defense-industrial value chains.

At the same time, the article analyzes the key risks associated with dependence on external security support, including the political conditionality of assistance, logistical and operational challenges, as well as psychological and information-propaganda threats. The conclusion is drawn that the effectiveness of international security assistance directly depends on Ukraine's ability to transform it from a temporary compensatory resource into a factor of long-term self-sufficiency and resilience of the national security system.

Key words: national security of Ukraine, international security assistance, security and defense sector, NATO, defense capability, defense-industrial complex, Euro-Atlantic integration, support-related risks.

Актуальність дослідження. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України радикально трансформувала умови функціонування системи національної безпеки держави та актуалізувала потребу у масштабній міжнародній безпековій допомозі. В умовах екзистенційної загрози суверенітету і територіальній цілісності України зовнішня підтримка набула визначального значення для забезпечення обороноздатності та стійкості держави.

У сучасних умовах міжнародна безпекова допомога перестала бути допоміжним зовнішнім ресурсом і інтегрувалася у внутрішню архітектуру національної безпеки України, впливаючи не лише на військові спроможності Збройних Сил, а й на інституційний розвиток сектору безпеки і оборони, демократичний цивільний контроль, реформування системи управління та реалізацію курсу на євроатлантичну інтеграцію, що зумовлює необхідність її комплексного науково-правового осмислення.

Водночас інтенсивне залучення міжнародної допомоги супроводжується низкою ризиків політичного, логістичного та стратегічного характеру, а також потребує визначення оптимального балансу між зовнішньою підтримкою

та внутрішньою національною стійкістю. За таких умов науковий аналіз міжнародної безпекової допомоги як ключового чинника національної безпеки є необхідним для формування ефективної та довгостроково стійкої безпекової політики України.

Мета статті – комплексний науково-правовий аналіз впливу міжнародної безпекової допомоги на функціонування та трансформацію системи національної безпеки України в умовах повномасштабної збройної агресії, а також визначення її ролі як одного з головних та найбільш значущих чинників зміцнення обороноздатності та довгострокової стійкості держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика міжнародної безпекової допомоги Україні в умовах збройної агресії російської федерації досліджується у працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців та аналітиків. Кількісні параметри, структура та динаміка міжнародної підтримки України ґрунтовно висвітлюються у дослідженнях Кільського інституту світової економіки (Ukraine Support Tracker). Питання міжнародних трансферів озброєнь, ролі провідних донорів та змін у глобальній безпековій архітектурі аналізуються

у звітах Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру (SIPRI). Інституційні аспекти підтримки України, роль НАТО, механізми координації допомоги та реформування сектору безпеки і оборони розглядаються в офіційних документах Північноатлантичного альянсу, аналітичних матеріалах Європейського Союзу, а також у працях українських дослідників з національної безпеки та євроатлантичної інтеграції. Водночас наявні дослідження переважно зосереджуються на політичних, військово-технічних або економічних вимірах допомоги, що зумовлює потребу у комплексному науково-правовому аналізі її впливу на функціонування системи національної безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна перебуває в умовах однієї з найглибших безпекових криз у своїй новітній історії, спричиненої збройною агресією російської федерації. Відповідна екзистенційна загроза суверенітету та територіальній цілісності держави зумовила необхідність мобілізації всього комплексу внутрішніх ресурсів і водночас актуалізувала потребу в масштабній та системній підтримці з боку міжнародної спільноти. На сучасному етапі міжнародна безпекова допомога набула статусу одного з ключових чинників забезпечення обороноздатності України та стабільності функціонування її системи національної безпеки.

Стратегія національної безпеки України прямо визначає посилення міжнародної підтримки та ефективного використання зовнішньої допомоги серед пріоритетних напрямів державної безпекової політики [1]. Вперше за період незалежності Україна отримує систематичну, багатовимірну ресурсну, військово-технічну, інформаційну та політичну підтримку з боку демократичних держав, що справляє комплексний і довготривалий вплив на трансформацію інституційних засад функціонування сектору безпеки і оборони.

Міжнародна безпекова допомога Україні охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на зміцнення обо-

ронних та безпекових спроможностей держави. Йдеться насамперед про військово-технічну допомогу у формі постачання озброєнь, боєприпасів і військової техніки, підготовку та навчання особового складу Збройних Сил України, обмін розвідувальною інформацією, фінансову підтримку оборонного бюджету, а також консультативну допомогу у сфері реформування сектору безпеки і оборони. У сукупності ці заходи спрямовані на підвищення здатності України ефективно захищати власний суверенітет, територіальну цілісність і національні інтереси, а також на посилення загальної стійкості держави до зовнішніх загроз.

Обсяги міжнародної безпекової допомоги Україні упродовж останніх років мають безпрецедентний характер. За офіційними даними Міністерства оборони України, у 2025 році сукупний обсяг безпекової підтримки сягнув рекордного показника у 43 млрд доларів США, що є найвищим рівнем з моменту початку повномасштабної агресії [2]. Провідним донором залишаються Сполучені Штати Америки, які з 2022 року надали Україні військову допомогу на десятки мільярдів доларів, зокрема у вигляді сучасних систем озброєнь і протиповітряної оборони. Вагомий внесок у забезпечення обороноздатності України здійснюють також держави – члени Європейського Союзу та інші міжнародні партнери. Допомога реалізується як у межах двосторонніх домовленостей, так і через багатосторонні координаційні механізми, зокрема в рамках Контактної групи з питань оборони України у форматі «Рамштайн», яка об'єднує понад п'ятдесят держав.

Особливу роль у структуризації та інституціоналізації міжнародної безпекової допомоги відіграє Північноатлантичний альянс. Ще у 2016 році на Варшавському саміті НАТО було запроваджено Комплексний пакет допомоги Україні як механізм координації практичної підтримки у відповідь на агресію російської федерації 2014 року [3]. Зазначений пакет поєднує заходи невідкладної нелетальної допомоги та довгострокові проекти розвитку оборонних

спроможностей, зокрема у сфері реформування безпекового і оборонного сектору.

У 2022 році, у зв'язку з ескалацією збройного конфлікту, Комплексний пакет допомоги було суттєво розширено, а за результатами Вільнюського саміту НАТО 2023 року трансформовано у багаторічну програму підтримки з передбачуваним і стабільним фінансуванням. Станом на червень 2025 року союзники вже спрямували майже 1 млрд євро до цільового фонду НАТО для реалізації відповідних ініціатив. Крім того, на Вашингтонському саміті 2024 року було ухвалено рішення щодо централізованої координації безпекової допомоги Україні, встановлено базовий орієнтир у 40 млрд євро щорічної військової підтримки та започатковано створення спеціалізованого Командування НАТО в місті Вісбаден і логістичного хабу для доставки військових вантажів. У сукупності ці заходи свідчать про перехід міжнародної допомоги Україні до інституціонолізованої, стратегічно спланованої та довгострокової моделі [4].

Поряд із військовою складовою міжнародна безпекова допомога включає значний обсяг нелетальної підтримки. Вона охоплює постачання медичного майна, засобів індивідуального захисту, обладнання для розмінування, паливно-енергетичних ресурсів, транспортних засобів та іншого матеріально-технічного забезпечення, необхідного для оборони та життєзабезпечення. У межах Комплексного пакету допомоги НАТО Україна отримує, зокрема, польове спорядження, засоби зв'язку, обладнання для CBRN-захисту, мобільні генератори та цифрові технології управління, що сприяють підвищенню ефективності командування і контролю. Таким чином, міжнародна безпекова допомога має комплексний характер і охоплює весь спектр ресурсів – від високотехнологічних систем озброєнь до базових засобів забезпечення, формуючи системний вплив на оборонні спроможності України.

Варто зазначити, що система національної безпеки України охоплює

сектор безпеки і оборони, до якого належать Збройні Сили України, розвідувальні та контррозвідувальні органи, сили правопорядку, Державна служба України з надзвичайних ситуацій та інші суб'єкти, а також оборонно-промисловий комплекс і інститути громадянського суспільства, роль яких у забезпеченні стійкості держави в умовах воєнної загрози істотно зросла.

До 2014 року національна безпекова система України була орієнтована переважно на стримування традиційних загроз і підтримання базових оборонних спроможностей в умовах хронічних ресурсних обмежень. Анексія Автономної Республіки Крим та початок збройного конфлікту на сході України у 2014 році виявили низку системних вразливостей, зокрема застарілість значної частини озброєння і військової техніки, недостатній рівень розвитку систем управління та зв'язку, а також обмежену інтегрованість України до міжнародних безпекових структур. У стратегічних документах безпекового планування 2020 року було констатовано, що темпи переозброєння Збройних Сил України залишалися недостатніми, а наявні ресурсні можливості не дозволяли здійснити повномасштабну заміну застарілих радянських зразків озброєння сучасними системами у необхідних обсягах [5, с. 95]. За таких умов наявний дисбаланс військового потенціалу між Україною та російською федерацією зумовив об'єктивну потребу у залученні зовнішньої безпекової підтримки як компенсаторного та водночас стимулюючого чинника розвитку національної оборонної системи.

Повномасштабне вторгнення російської федерації у лютому 2022 року поставило систему національної безпеки України перед надзвичайним за масштабами викликом. У перші тижні агресії існувала реальна загроза втрати державного суверенітету, що зумовило оперативну мобілізацію міжнародної безпекової допомоги у безпрецедентно стислі строки. У цьому контексті можна обґрунтовано стверджувати, що без зовнішньої підтримки оборонні спромож-

ності України були б істотно нижчими, а людські та матеріальні втрати – значно більшими. Водночас повномасштабна війна стала каталізатором прискореної трансформації самої системи національної безпеки.

Запровадження правового режиму воєнного стану [6], масове залучення громадян до сил територіальної оборони, а також активізація волонтерського руху і громадських організацій сприяли формуванню багаторівневої моделі забезпечення оборони держави. Провідну роль у стратегічному керівництві обороною перебрала на себе Ставка Верховного Головнокомандувача за участі керівників основних безпекових та оборонних відомств. За цих умов міжнародна безпекова допомога поступово інтегрувалася у внутрішню архітектуру національної безпеки та стала її органічною складовою [5, с. 96]. Зміцнення оборонних спроможностей у поєднанні з розширенням міжнародної підтримки офіційно закріплене як пріоритет державної політики у сфері національної безпеки, оскільки саме синергія внутрішньої стійкості та зовнішньої підтримки дозволяє нейтралізувати ресурсну перевагу противника.

Отримання значних обсягів іноземного озброєння і військової техніки зумовило необхідність глибокої адаптації системи матеріально-технічного забезпечення, підготовки особового складу до експлуатації нових зразків озброєння, а також створення інфраструктури ремонту й технічного обслуговування західної техніки. Фактично національна оборонна система України почала інтегруватися з логістичними мережами держав-партнерів. Було розгорнуто стабільні канали оперативного постачання через західний кордон, а також масштабні програми підготовки українських військовослужбовців за кордоном. Тисячі військовослужбовців Збройних Сил України пройшли навчання у країнах – членах НАТО, починаючи від базової загальновійськової підготовки і завершуючи опануванням складних високотехнологічних систем озброєнь [7, с. 239]. У підсумку міжнародна без-

пекова допомога не лише компенсувала дефіцит ресурсів, але й спричинила якісні структурні та функціональні зміни в секторі безпеки і оборони України, прискоривши його поступову адаптацію до стандартів Північноатлантичного альянсу.

Найбільш безпосереднім і відчутним результатом міжнародної безпекової допомоги стало суттєве посилення військових спроможностей України. Постачання сучасних видів озброєнь і військової техніки істотно підвищило бойовий потенціал Збройних Сил України та створило умови для ефективного ведення як оборонних, так і наступальних операцій проти чисельно та ресурсно переважаючого противника. У період 2014–2021 років міжнародна допомога Україні мала переважно обмежений характер і зосереджувалася на передачі легкого озброєння оборонного призначення, зокрема протитанкових комплексів, засобів зв'язку, приладів нічного бачення. Проте після початку повномасштабної агресії характер міжнародної підтримки зазнав якісної трансформації.

Партнери України перейшли до системного постачання важких озброєнь і високотехнологічних зразків військової техніки. Було сформовано спеціалізовані міжнародні коаліції з передачі ракетних систем залпового вогню великої дальності, сучасної артилерії калібру 155 мм, засобів протиповітряної оборони середнього та великого радіусу дії, бойових броньованих машин і танків західного виробництва, а згодом – і багатоцільових бойових літаків [3]. Уперше в історії незалежної України Збройні Сили отримали доступ до озброєнь, які за своїми тактико-технічними характеристиками відповідають або перевищують можливості збройних сил держави-агресора. Це суттєво зменшило військово-технічну асиметрію та порушило фактичну монополію російської федерації на окремі види озброєнь у зоні бойових дій.

Постачання високоточних реактивних систем залпового вогню HIMARS і M270 дозволило українським силам здійснювати точкові удари по важливим

об'єктах військової інфраструктури противника в оперативній глибині, зокрема по складах боєприпасів, командних пунктах і логістичних вузлах. Це істотно обмежило наступальний потенціал російських військ у 2022 році. Надходження сучасних артилерійських систем західного зразка підвищило далекобійність і точність вогневого ураження, що сприяло досягненню вогневого паритету на низці оперативно важливих напрямків. Не менш значущим чинником стало посилення протиповітряної оборони України. Надання переносних і стаціонарних систем ППО різного класу суттєво підвищило рівень захисту повітряного простору, зменшивши ефективність масованих ракетних і дронів ударів по критичній інфраструктурі та населених пунктах [3].

У сукупності міжнародна військова допомога дала змогу сформувати багаторівневу систему вогневого ураження противника – від засобів ближнього бою до високоточних ракет середньої дальності – а також багатопланову систему протиповітряної оборони, якої Україна не мала до 2022 року, що істотно підвищило стійкість оборони.

Водночас ефект міжнародної безпекової допомоги не обмежується виключно матеріально-технічним виміром. Вона має також важливий морально-психологічний і політичний вплив. Системні поставки озброєнь і техніки слугують сигналом підтримки українських військовослужбовців з боку міжнародної спільноти, сприяють зміцненню бойового духу та мотивації особового складу. Паралельно така підтримка чинить деморалізуючий вплив на противника, демонструючи готовність партнерів України до довготривалої участі у зміцненні її обороноздатності.

Важливою є і зворотна складова цього процесу: міжнародна допомога створила часові та ресурсні можливості для мобілізації внутрішнього оборонного потенціалу України. За останні роки держава суттєво наростила інвестиції у власний оборонно-промисловий комплекс, що дало змогу збільшити частку внутрішнього виробництва у забез-

печенні потреб фронту [2]. Зокрема, значна частина безпілотних літальних апаратів та інших критично важливих засобів нині виготовляється національними виробниками. Таким чином сформувалася модель синергії зовнішньої підтримки та внутрішніх зусиль, яка підвищує автономність і стійкість системи національної безпеки в умовах затяжного збройного конфлікту.

Практична ефективність міжнародної безпекової допомоги підтверджується і конкретними воєнними результатами. Застосування західних високоточних озброєнь у поєднанні з розвідувальною підтримкою партнерів сприяло успішним контрнаступальним операціям Збройних Сил України у 2022 році. Оновлення парку бронетехніки сучасними бойовими машинами підвищило мобільність і захищеність підрозділів, а масштабна підготовка українських військовослужбовців у країнах Європи дозволила сформувати підрозділи, здатні діяти відповідно до стандартів НАТО. У підсумку міжнародна безпекова допомога стала одним із основних чинників збереження обороноздатності України та переходу до активних дій зі звільнення тимчасово окупованих територій.

Міжнародна безпекова допомога справила суттєвий вплив не лише на матеріально-технічне забезпечення, а й на інституційний розвиток та реформування системи національної безпеки України. Отримання у 2020 році статусу країни-партнера НАТО з розширеними можливостями (Enhanced Opportunities Partner) та подальше поглиблення співпраці з Північноатлантичним альянсом передбачали послідовне впровадження реформ сектору безпеки і оборони відповідно до євроатлантичних стандартів [8]. Вимоги міжнародних партнерів щодо прозорості, підзвітності та ефективного використання наданих ресурсів стали важливим стимулом для модернізації систем управління, контролю та стратегічного планування у сфері безпеки.

Одним із ключових напрямів трансформації стало посилення демократичного цивільного контролю над сектором

безпеки і оборони. У межах реалізації положень Закону України «Про національну безпеку України» 2018 року було забезпечено призначення цивільної особи на посаду Міністра оборони, а також розширено наглядові повноваження Верховної Ради України у військово-безпековій сфері [9]. Зазначені кроки відповідали рекомендаціям міжнародних партнерів і створили інституційні передумови для подальшого розширення обсягів та форм міжнародної допомоги.

Важливим елементом реформування стала перебудова системи військового управління відповідно до стандартів НАТО. Було впроваджено J-структуру Генерального штабу Збройних Сил України, здійснено функціональне розмежування стратегічного планування і оперативного управління військами, створено окремі командні структури для управління силами в зоні бойових дій. Паралельно розпочато трансформацію Служби безпеки України з правоохоронного органу з розширеними військовими функціями у сучасну контрольно-розвідувальну та безпекову службу, орієнтовану на захист державної безпеки у демократичній правовій системі, що є важливою умовою для поглиблення співпраці з розвідувальними структурами країн Заходу [5, с. 97].

Суттєвий прогрес було досягнуто у забезпеченні сумісності (інтероперабельності) українських сил зі структурами НАТО. Участь підрозділів Збройних Сил України у багатонаціональних навчаннях, інтенсивні тренувальні програми за участі інструкторів країн-членів Альянсу, а також адаптація стандартів управління, зв'язку, логістики та медичного забезпечення сприяли поступовому наближенню української армії до євроатлантичних зразків. Станом на початок повномасштабної агресії у 2022 році рівень взаємосумісності вже був достатнім для ефективної координації з партнерами, а подальша спільна штабна робота значно поглибила інтеграцію у низці критично важливих компонентів. Все це дозволяє розглядати міжнародну допомогу як один із визна-

чальних чинників досягнення практичної взаємосумісності України з силами НАТО.

Окремого значення набула роль міжнародної допомоги у вдосконаленні системи управління та протидії корупційним ризикам в оборонному секторі. Донорські держави висували чіткі вимоги щодо створення ефективних механізмів обліку, контролю та моніторингу використання наданого озброєння і матеріально-технічних ресурсів. У відповідь було посилено інститути внутрішнього аудиту, запроваджено сучасні системи відстеження постачань, налагоджено регулярний інформаційний обмін з міжнародними партнерами. Прозорість і підзвітність поступово трансформувалися з формальних вимог у системні елементи управління, без яких подальше надання безпекової допомоги стало б неможливим. У межах програм НАТО Україна також отримувала експертну та консультативну підтримку щодо впровадження принципів належного врядування і цивільного контролю у секторі безпеки [3].

Не менш важливим є геостратегічний вимір впливу міжнародної допомоги. Поглиблення співпраці з євроатлантичними структурами надало реального змісту курсу на євроатлантичну інтеграцію, закріпленого в Конституції України. Умови повномасштабної війни та спільні зусилля України і держав-партнерів у протидії російській агресії фактично інтегрували Україну до західного безпекового простору на практичному рівні. Міжнародна безпекова допомога в цьому контексті постає не як односторонній акт підтримки, а як інструмент взаємної безпеки, спрямований на зміцнення стабільності європейського та євроатлантичного регіонів. У результаті геополітичний статус України зазнав суттєвих змін, а її роль у системі колективної безпеки Заходу істотно зросла.

Важливим напрямом впливу міжнародної безпекової допомоги стало стимулювання розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу України та формування механізмів спільного військово-промислового виробництва

з державами-партнерами. Якщо у 2014–2021 роках співпраця з західними країнами переважно обмежувалася постачанням готової продукції та підтримкою модернізації наявних зразків озброєння, то в умовах повномасштабної війни відбувається перехід до значно глибших форм кооперації, що охоплюють спільне планування, виробництво та обслуговування військової техніки.

У цьому контексті пріоритетного значення набула поява так званих функціональних коаліцій, створених Україною разом із міжнародними партнерами для координації зусиль у окремих сегментах оборонної сфери. Такі коаліції охоплюють танковий, авіаційний, артилерійський, протиповітряний напрями, підготовку особового складу, розмінування, розвиток безпілотних систем та інші критично важливі компоненти. У межах їх діяльності здійснюється не лише передача озброєнь і техніки, а й організація спільного технічного обслуговування, підготовка спеціалістів, планування логістичних ланцюгів, накопичення боєприпасів, а в окремих випадках – локалізація виробництва комплектуючих і вузлів [3].

Показовим прикладом є розвиток міжнародної кооперації у сфері безпілотних літальних апаратів. Так звана «дронна коаліція» об'єднала державні інституції та приватний сектор низки країн з метою масштабування виробництва розвідувальних і ударних безпілотних систем в Україні [10]. Враховуючи практичний бойовий досвід застосування українських БПЛА, міжнародні партнери надали фінансову, технологічну та організаційну підтримку, що дозволило суттєво наростити виробничі потужності та забезпечити Збройні Сили України широкою номенклатурою безпілотних засобів. У результаті у цьому сегменті було досягнуто відносної технологічної переваги, яка стала важливим чинником асиметричної відповіді на чисельну перевагу противника.

Аналогічні процеси спостерігаються і в авіаційному напрямі. Формування міжнародної авіаційної коаліції створило умови для підготовки українських

льотчиків на західних багатоцільових винищувачах, передачі сучасних літаків та формування інфраструктури їх обслуговування. У середньостроковій перспективі це відкриває можливості для створення сервісних центрів і виробничих вузлів у країнах Центральної та Східної Європи, орієнтованих на потреби України та регіональної безпеки загалом.

Новою тенденцією у розвитку міжнародної допомоги стали прямі інвестиції партнерів у український оборонно-промисловий комплекс. У межах так званої «данської моделі» держави-союзники розпочали фінансування виробництва озброєнь безпосередньо на українських підприємствах, що дозволяє скоротити логістичні ланцюги та прискорити надходження продукції до війська [2]. Оголошені інвестиції у спільні оборонні проекти на мільярдні суми свідчать про перехід від моделі донорської допомоги до моделі партнерської співпраці. Західні оборонні компанії укладають угоди про створення спільних підприємств, локалізацію виробництва боєприпасів, ремонт бронетехніки, виготовлення стрілецької зброї та інших видів військової продукції. У такий спосіб Україна поступово інтегрується у глобальні оборонно-промислові ланцюги як повноцінний виробник, а не виключно споживач.

Розвиток оборонно-промислового комплексу в умовах війни, безумовно, супроводжується суттєвими викликами, зокрема руйнуванням виробничих потужностей, необхідністю релокації підприємств, постійною ракетною загрозою. Водночас міжнародні партнери надають підтримку і в цьому вимірі – шляхом фінансування перенесення виробництва у відносно безпечні регіони, постачання сучасного обладнання, передачі технологій подвійного призначення. Спільні зусилля дозволили реалізувати десятки проектів у сфері оборонної промисловості, а значна кількість інших перебуває на стадії впровадження. Співпраця з компаніями з різних країн охоплює виробництво безпілотних систем, боєприпасів, ремонт бронетехніки, розвиток морських дронів та інших інноваційних рішень.

Таким чином, міжнародна безпекова допомога чинить мультиплікативний вплив на оборонно-промисловий потенціал України. У короткостроковій перспективі вона забезпечує задоволення нагальних потреб оборони, а у довгостроковій – сприяє формуванню стійких виробничих спроможностей, які залишаються національним активом держави. Посилення українського оборонно-промислового комплексу зменшує критичну залежність від імпорту, підвищує оперативну автономність Збройних Сил та створює передумови для зміцнення позицій України у міжнародній системі безпеки.

Попри очевидний позитивний вплив міжнародної безпекової допомоги на обороноздатність України, значна залежність від зовнішньої підтримки об'єктивно породжує низку ризиків для системи національної безпеки. Насамперед ідеться про політичну обумовленість такої допомоги. Обсяги, темпи та характер підтримки значною мірою залежать від внутрішньополітичної кон'юнктури в державах-партнерах, змін урядів, виборчих циклів та суспільних настроїв. Практика останніх років засвідчила, що навіть за наявності стратегічного консенсусу підтримка України може зазнавати тимчасових коливань, що створює елементи невизначеності у довгостроковому плануванні оборони. За таких умов для України принципово важливим є використання періоду інтенсивної міжнародної допомоги для максимального нарощування власних спроможностей та зменшення критичної залежності від зовнішніх ресурсів у середньо- і довгостроковій перспективі.

Другий блок ризиків має логістичний та операційний характер. Постачання озброєнь і військової техніки з різних джерел супроводжується проблемами стандартизації, уніфікації калібрів, обслуговування та підготовки персоналу. Одночасна експлуатація радянських, національних і численних західних зразків техніки ускладнює систему матеріально-технічного забезпечення, потребує розгалуженої мережі ремонтних потужностей і створює додаткове

навантаження на логістику. Усвідомлюючи ці виклики, міжнародні партнери спільно з Україною здійснюють координаційні заходи, зокрема створення регіональних хабів технічного обслуговування та поступову орієнтацію нових поставок на стандарти НАТО. Водночас у короткостроковій перспективі різноманітність матеріальної частини залишається об'єктивною платою за швидке нарощування оборонних спроможностей за рахунок доступних джерел.

Окрему групу становлять ризики психологічного та соціального характеру, пов'язані з потенційним формуванням залежності від постійної зовнішньої підтримки. Попри загалом зріле сприйняття міжнародної допомоги українським суспільством, існує небезпека зниження відчуття власної відповідальності за результати війни та реформ, що може проявлятися у пасивному очікуванні рішень з боку партнерів. Запобігання такому сценарію потребує послідовного акценту на активній ролі України як суб'єкта безпеки, а не виключно отримувача допомоги. Міжнародна підтримка є ефективною лише за умови поєднання з внутрішньою мобілізацією, реформами сектору безпеки, розвитком оборонної промисловості та економічною стійкістю.

Ще одним важливим аспектом є інформаційно-пропагандистський вимір ризиків. російська федерація системно використовує факт міжнародної допомоги у власних дезінформаційних кампаніях, намагаючись представити Україну як залежного або керованого зовнішніми силами актора. Такі наративи спрямовані як на внутрішню аудиторію України, так і на суспільства держав-партнерів з метою підриву довіри до міжнародної коаліції та зменшення підтримки. Протидія цим спробам потребує активної дипломатичної та інформаційної політики, заснованої на принципах прозорості, взаємної відповідальності та демонстрації того, що міжнародна допомога є складовою спільних зусиль із забезпечення регіональної та глобальної безпеки.

Узагальнюючи, можна констатувати, що зовнішня безпекова допомога

є критично важливим чинником зміцнення обороноздатності України, однак її ефективність безпосередньо залежить від здатності держави мінімізувати супутні ризики. Стратегічним завданням України залишається трансформація міжнародної підтримки з тимчасового компенсаторного ресурсу у каталізатор довгострокової самодостатності, що забезпечить стійкість системи національної безпеки незалежно від зовнішніх обставин.

Висновки. Міжнародна безпекова допомога у період повномасштабної збройної агресії російської федерації набула ключового значення для національної безпеки України. Вона трансформувалася з інструменту ситуативної підтримки у структурний елемент функціонування національної безпекової системи, вплив якого охоплює як безпосереднє посилення оборонних спроможностей Збройних Сил України, так і глибші інституційні, технологічні та геополітичні зрушення. Завдяки масштабній і скоординованій підтримці міжнародних партнерів Україна змогла зберегти державний суверенітет, стабілізувати ситуацію у критичні періоди війни та відновити стратегічну ініціативу на окремих напрямках бойових дій.

Аналіз показує, що сучасна модель національної безпеки України ґрунтується на поєднанні двох взаємопов'язаних складових: внутрішньої національної стійкості та зовнішньої міжнародної солідарності. Власні оборонні спроможності, мобілізація суспільства й ресурсів, інституційна адаптація до умов воєнного стану доповнюються системною підтримкою з боку держав-партнерів у формі військової, фінансової, технологічної та політичної допомоги. Ці компоненти перебувають у відносинах взаємного підсилення: ефективність дій українських сил на полі бою сприяє збереженню та розширенню міжнародної підтримки, тоді як зовнішня допомога, у свою чергу, примножує результати внутрішніх зусиль. Такий підхід відображений у стратегічних документах безпекового планування України, де

консолідація міжнародної підтримки поєднується з розвитком власних оборонних можливостей як рівнозначні пріоритети.

За останні роки Україна здійснила якісний перехід від статусу об'єкта міжнародної безпеки до статусу активного суб'єкта колективної безпеки. У взаємодії з партнерами українська держава фактично долучилася до формування нової архітектури європейської безпеки, заснованої на принципах стримування агресії, колективної відповідальності та захисту демократичних цінностей. Міжнародна підтримка України у цьому контексті розглядається не як односторонній акт допомоги, а як стратегічна інвестиція у стабільність євроатлантичного простору, що зумовлює її довгостроковий характер.

Водночас пріоритетним завданням для України залишається забезпечення максимально ефективного використання наданих ресурсів із метою формування стійких довгострокових переваг. Це передбачає поєднання воєнних зусиль із системним інституційним і економічним розвитком, нарощування власного оборонно-промислового потенціалу із залученням технологій і інвестицій партнерів, а також послідовне продовження реформ сектору безпеки і оборони відповідно до євроатлантичних стандартів. Досягнення повноправного членства у НАТО та Європейському Союзі в цьому сенсі постає як механізм закріплення безпекових здобутків на стратегічну перспективу.

Отже, у ході війни національна безпека України вийшла на якісно новий рівень розвитку, за якого міжнародна безпекова допомога перестала бути зовнішнім чинником впливу та інтегрувалася в державну стратегію як органічний елемент. Набутий досвід ефективного поєднання зовнішньої підтримки з внутрішніми ресурсами створює підґрунтя для формування оновленої системи національної безпеки у післявоєнний період – стійкої, інституційно зрілої, інтегрованої з союзниками та здатної забезпечити довгостроковий мир і розвиток України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>.
2. Умеровна «Рамштайні»: Україна більше не є лише отримувачем допомоги, тепер ми – повноправний учасник спільного виробництва. Інтерфакс-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/1089344.html>.
3. Комплексний пакет допомоги (КПД) Україні. Організація Північноатлантичного договору (НАТО). Оновлено: 20 червня 2025 р. URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/comprehensive-assistance-package-cap-for-ukraine>.
4. Україна у 2025 році отримає від НАТО військову допомогу на €40 мільярдів – Столтенберг. Укрінформ. 6 вересня 2024 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3902836-ukraina-v-2025-roci-otrimae-vid-nato-vijskovu-dopomogu-na-40-milardiv-stoltenberg.html>.
5. Бузаров А. І. Екзистенційний вимір ролі євроатлантичної спільноти у протидії Україною російській агресії. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2024. № 4(64). С. 93–100. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4\(64\).322706](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4(64).322706).
6. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.
7. Ромців О. І. Забезпечення національної безпеки України в умовах геополітичних викликів. Аналітично-порівняльне правознавство : електронне наукове видання. 2025. № 04, ч. 1. С. 237–242. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.1.39>.
8. Україна отримала статус члена Програми розширених можливостей НАТО / Міністерство закордонних справ України. Опубліковано 12 червня 2020 р. URL: <https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-chlena-prograim-rozshirenih-mozhливостей-nato>.
9. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
10. Коаліція дронів: ще дві країни приєдналися до допомоги Україні. РБК-Україна. 4 липня 2025 р. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/koalitsiya-droniv-shche-dvi-krayini-priednalisya-1751564913.html>.

REFERENCES:

1. President of Ukraine. (2020). Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku "Pro Stratehiuu natsionalnoi bezpeky Ukrainy" [On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of September 14, 2020 "On the National Security Strategy of Ukraine"]. Decree No. 392/2020. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> [in Ukrainian].
2. Interfax-Ukraine. (2025). Umierov na "Ramshteini": Ukraina bilshe ne ye lyshe otrymuvachem dopomohy, teper my – povnopravnyi uchasnyk spilnoho vyrobnytstva [Umerov at "Ramstein": Ukraine is no longer just a recipient of aid, now we are a full participant in joint production]. Retrieved from: <https://interfax.com.ua/news/general/1089344.html> [in Ukrainian].
3. North Atlantic Treaty Organization (NATO). (2025). Kompleksnyi paket dopomohy (KPD) Ukraini [Comprehensive Assistance Package (CAP) for Ukraine]. Updated June 20, 2025. Retrieved from: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/comprehensive-assistance-package-cap-for-ukraine> [in Ukrainian].
4. Ukrinform. (2024, September 6). Ukraina u 2025 rotsi otrymaie vid NATO viiskovu dopomogu na €40 miliardiv – Stoltenberh [Ukraine will receive €40 billion in military assistance from NATO in 2025 – Stoltenberg]. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3902836-ukraina-v-2025-roci-otrimae-vid-nato-vijskovu-dopomogu-na-40-milardiv-stoltenberg.html> [in Ukrainian].
5. Buzarov, A. I. (2024). Ekzystantsiyni vymir roli yevroatlantychnoi spilnoty u protyidii Ukrainoiu rosiiskii ahresii [The existential dimension of the role of the Euro-Atlantic community in Ukraine's resistance to Russian aggression]. *Visnyk NTUU "KPI". Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo – Bulletin of NTUU "KPI". Political Science. Sociology. Law*, 4(64), 93–100. [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4\(64\).322706](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4(64).322706) [in Ukrainian].

6. President of Ukraine. (2022). Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini [On the Introduction of Martial Law in Ukraine]. Decree No. 64/2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> [in Ukrainian].

7. Romtsiv, O. I. (2025). Zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy v umovakh heopolitychnykh vyklykiv [Ensuring the national security of Ukraine in the context of geopolitical challenges]. *Analitychno-porivnialne pravoznnavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence*, 04(1), 237–242. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.1.39> [in Ukrainian].

8. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. (2020, June 12). Ukraina otrymala status chlena Prohramy rozshyrenykh mozhlyvostei NATO [Ukraine obtained the status of a member of NATO's Enhanced Opportunities Programme]. Retrieved from: <https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-chlena-prograim-rozshirenih-ozhlivostej-nato> [in Ukrainian].

9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2018). Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the National Security of Ukraine]. Law No. 2469-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Official Bulletin]*, 31, Art. 241. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].

10. RBC-Ukraine. (2025, July 4). Koalitsiia droniv: shche dvi krainy pryiednalisia do dopomohy Ukraini [Drone coalition: two more countries joined assistance to Ukraine]. Retrieved from: <https://www.rbc.ua/rus/news/koalitsiya-droniv-shche-dvi-krayini-priednalisya-1751564913.html> [in Ukrainian].

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 30.10.2025

Стаття прийнята 23.11.2025

Статтю опубліковано 30.12.2025